

ปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ที่ส่งผลต่อ
การสร้างทัศนคติความปลอดภัยในภาคการขนส่งสินค้า
Causal Factors of Knowledge Sharing Behavior Affecting The Safety
Attitude Building for The Freight Forwarding Sector

ณัฐพล ออพิพัฒน์¹ และ วิชิต อุ๋อัน²

Nutthapol Orpipath¹ and Vichit U-on²

วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม^{1,2}

Graduate College of Management, Sripatum University, Thailand^{1,2}

E-mail: nutthapol.orp@gmail.com¹, vichit.uo@spu.ac.th²

Received: 2022-08-30; Revised: 2022-09-23; Accepted: 2022-09-26

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ และการสร้างทัศนคติความปลอดภัยในภาคการขนส่งสินค้า 2) ศึกษาอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุของ พฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ที่ส่งผลต่อการสร้างทัศนคติความปลอดภัยในภาคการขนส่งสินค้า และ 3) สร้างแบบจำลองของปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ที่ส่งผลต่อการสร้างทัศนคติความ ปลอดภัยในภาคการขนส่งสินค้า การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยรวบรวมข้อมูลจาก ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ทำงานในภาคการขนส่งสินค้าจำนวน 5 คน และ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็น ผู้ประกอบการธุรกิจการขนส่ง จำนวน 520 คนเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และ แบบสอบถามออนไลน์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน

ผลการวิจัยพบว่า ความตั้งใจขององค์กรส่งผลต่อพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้, ความตั้งใจของ องค์กรส่งผลต่อการสร้างทัศนคติความปลอดภัยผ่านพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้, วัฒนธรรมความ ปลอดภัยขององค์กรส่งผลต่อพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้, วัฒนธรรมความปลอดภัยขององค์กรส่งผลต่อการสร้าง ทัศนคติความปลอดภัยผ่านพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้, บรรทัดฐานของการตอบแทนต่อกันส่งผลต่อ พฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้, บรรทัดฐานของการตอบแทนต่อกันส่งผลต่อการสร้างทัศนคติความ ปลอดภัยผ่านพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้, และพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ส่งผลต่อการสร้าง ทัศนคติความปลอดภัย ฉะนั้น ผู้ประกอบการธุรกิจขนส่งสินค้าสามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยไป พัฒนาการวิจัย อีกทั้งพัฒนาระบบการจัดการขนส่งให้ก้าวหน้า ส่งผลให้เพื่อการบริหารพฤติกรรม การแลกเปลี่ยนความรู้ และการสร้างทัศนคติความปลอดภัยกับลักษณะการขนส่งรูปแบบอื่นได้

คำสำคัญ: พฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้, การสร้างทัศนคติความปลอดภัย, ความตั้งใจขององค์กร, วัฒนธรรมความปลอดภัยขององค์กร, บรรทัดฐานของการตอบแทนต่อกัน

Abstract

The objectives of this article were: 1) to study the causal factors affecting knowledge sharing behavior and safety attitude building for the freight forwarding sector, 2) to study the causal factors of knowledge sharing behavior and safety affecting building for the freight forwarding sector, and 3) to construct a model of the causal factors of knowledge sharing behavior and safety affecting building for the freight forwarding sector. This research was a qualitative and quantitative research. Data were collected from 5 participants who working in the freight sector and collecting data from 520 sample of transport business operators. The tools used for data collection were interview forms and online questionnaires. The statistics used in the data analysis were descriptive statistics and inferential statistics.

The results showed that organizational intention affects knowledge sharing behavior, organizational intention affects safety attitude building through knowledge sharing behavior, organizational safety culture affects knowledge sharing behavior, organizational safety culture affects safety attitude building through knowledge sharing behavior, norm of reciprocity affects knowledge sharing behavior, norm of reciprocity affects safety attitude building through knowledge sharing behavior, knowledge sharing behavior affects safety attitude building. Therefore, freight forwarding business operators are able to apply the results obtained from the research study to develop research and develop the transportation management system to advance resulting in managing knowledge sharing behavior and creating a safety attitude with other modes of transport.

Keywords: Knowledge Sharing Behavior, Safety Attitude Building, Organizational Intention, Organizational Safety Culture, Norm of Reciprocity

บทนำ

การพัฒนาประเทศที่มีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นอยู่ในแผนแม่บทหลักเพื่อปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ด้วยการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม มุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” โดยมีภารกิจสำคัญในการปฏิรูปประเทศไทยในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ประเทศไทยมีภูมิคุ้มกันที่ดีและเข้มแข็ง สามารถรับมือกับโอกาส และภัยคุกคามแบบใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วรุนแรงในศตวรรษที่ 21 ได้ ยุทธศาสตร์ของแผนดังกล่าวเป็นตัวกำหนดทิศทางของประเทศ แต่ในขณะที่ประเทศไทยมีจำนวนประชากรวัยแรงงานถูกป้อนเข้าสู่ตลาดแรงงานเพิ่มขึ้น ความเสี่ยงในเรื่องของความปลอดภัยจากการทำงานก็เป็นปัจจัยที่ไม่สามารถละเลยได้เช่นกัน สำหรับงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการศึกษาถึง ปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรม

แลกเปลี่ยนความรู้ที่ส่งผลต่อการสร้างทัศนคติความปลอดภัยในภาคการขนส่งสินค้า เพราะการแลกเปลี่ยนความรู้เป็นเรื่องสำคัญยิ่ง เพราะยังมีแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้มากเท่าไร ทุกคนในองค์กรจะเข้าใจ และตระหนักถึงความปลอดภัยมากขึ้นเท่านั้น และส่งผลให้ในองค์กรเกิดความปลอดภัยในการทำงาน ลดอัตราการประสบอันตราย และการเจ็บป่วยจากการทำงานได้

ที่ผ่านมาได้มีผลงานการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้ (Knowledge Management) การแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) ในประเด็นสำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบริบทการปฏิบัติงานของบุคลากรและเกี่ยวข้องกับบริบทสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานแต่ละองค์การที่มีความแตกต่างกันออกไป หลากหลาย อาทิ การศึกษาโดย Lincorish and MacDonell (2021); Zailani et al. (2021) เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม แนวทางสำคัญประการหนึ่งที่มีส่วนกันในทุกสภาพบริบทที่แตกต่างกัน คือ การตระหนักถึงความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ดังปรากฏในรายงานผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยง (Risk) ด้านต่าง ๆ ทั้งด้านวัตถุประสงค์ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ หรือด้านการเงินเป็นต้น ทั้งนี้ หากในองค์การ ในหน่วยงานได้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการถอดบทเรียนเพื่อยกระดับความปลอดภัยในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน นอกจากจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดอุบัติเหตุหรือความเสียหาย ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับบุคลากร กับองค์กรแล้ว ยังเป็นการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในการทำงาน สร้างความสุข ความพึงพอใจให้กับบุคลากรอีกด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึง ปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ที่ส่งผลต่อการสร้างทัศนคติความปลอดภัย โดยเฉพาะในภาคการขนส่งสินค้า โดยคาดว่าจะเกิดประโยชน์สำคัญต่อ ผู้ประกอบการธุรกิจขนส่งสินค้า สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงพฤติกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ เพื่อระบุนความตั้งใจขององค์กร ประกอบกับวัฒนธรรมความปลอดภัยองค์กร และบรรทัดฐานของการตอบแทนได้ ที่ธุรกิจการขนส่งสามารถนำไปสร้างพฤติกรรมแลกเปลี่ยนความรู้และทัศนคติความปลอดภัยที่ดีได้จากงานวิจัยนี้ โดยสามารถนำผลของการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาเพื่อจัดแผนการพัฒนาในเรื่องของด้านความตั้งใจขององค์กร วัฒนธรรมความปลอดภัยองค์กร บรรทัดฐานของการตอบแทนต่อกัน เพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจขนส่งสินค้า สามารถระบุพฤติกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ และการสร้างทัศนคติความปลอดภัยได้รวมถึงสามารถนำไปใช้ในการสร้างความตระหนักถึงความปลอดภัยด้วยความรู้ และทักษะในการประกอบการธุรกิจขนส่งด้วยความปลอดภัยและสามารถแข่งขันกับผู้ประกอบการอื่น ๆ

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอการศึกษาที่เกิดจากการนำทฤษฎีระบบมาพัฒนา และศึกษาตัวแปรเชิงประจักษ์ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมแลกเปลี่ยนความรู้และการสร้างทัศนคติความปลอดภัย และผู้วิจัยเห็นว่า ผลการวิจัยครั้งนี้จะมีความสำคัญต่อธุรกิจการขนส่งในประเทศไทย รวมถึงคุณประโยชน์ด้านวิชาการ อาทิเช่น นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา ที่สามารถนำผลจากการศึกษาเชิงประจักษ์ในครั้งนี้ไปพัฒนาบูรณาการและการศึกษาต่อยอดทางวิชาการต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้และการสร้างทัศนคติความปลอดภัยในภาคการขนส่งสินค้า
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ที่ส่งผลต่อการสร้างทัศนคติความปลอดภัยในภาคการขนส่งสินค้า
3. เพื่อสร้างแบบจำลองของปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ที่ส่งผลต่อการสร้างทัศนคติความปลอดภัยในภาคการขนส่งสินค้า

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยครอบคลุมถึงความตั้งใจขององค์กร วัฒนธรรมความปลอดภัยองค์กร บรรทัดฐานของการตอบแทนกัน พฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ และการสร้างทัศนคติความปลอดภัย ดังได้กล่าวไว้ในความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาซึ่งเป็นตัวแปรที่ใช้การกำหนดกรอบแนวคิด การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแสดงมีดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจขององค์กรส่งผลต่อพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้

Ismail et al. (2019) กล่าวว่า ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทำให้ประชาชนทั่วไป รวมทั้งนักศึกษาระดับอุดมศึกษามีแพลตฟอร์มในการแบ่งปันความรู้ผ่านสื่อออนไลน์ เช่น Facebook และ WhatsApp

Amin and Rubai (2020) ตรวจสอบอิทธิพลของการปฏิบัติ HRM ที่มีต่อพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้โดยมีผลเป็นการใกล้เคียงของความตั้งใจในการแบ่งปันความรู้ในอุตสาหกรรมโรงแรมของบังคลาเทศ

Dey and Mukhopadhyay (2020) กล่าวว่า ด้วยความมุ่งมั่นที่เพิ่มขึ้นในการรักษาตลาดการแข่งขันองค์กรต่าง ๆ จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการจัดการความรู้ของตนมากขึ้น วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้คือเพื่อตรวจสอบผลกระทบของความตั้งใจในการแบ่งปันความรู้ (KSI) และความไว้วางใจทางอารมณ์ (AT) ต่อพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ (KS) ของพนักงาน

สมมติฐานที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจขององค์กรส่งผลต่อการสร้างทัศนคติความปลอดภัย

Liu et al. (2019) ประเมินการรับรู้และประสบการณ์ของนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่สี่กับปัจจัยทางวัฒนธรรมในระหว่างการหมุนเวียนทางคลินิกเพื่อระบุการศึกษาโรงเรียนแพทย์ที่จำเป็นในการส่งเสริมความปลอดภัยของผู้ป่วย

Wang et al. (2019) ศึกษาว่าความรู้สึกที่แสวงหาบุคลิกภาพอาจส่งผลกระทบโดยตรงต่อการบาดเจ็บของการจราจรของวัยรุ่นอย่างไร ตลอดจนถึงผลกระทบทางอ้อมต่อการบาดเจ็บจากการจราจรโดยอ้อมจากทัศนคติ ความตั้งใจ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยทางถนน

Dorigan et al. (2020) ประเมินทัศนคติด้านความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่พยาบาลและความสัมพันธ์กับความเพียงพอของบุคลากรและทรัพยากรวัสดุ เวลาของประสบการณ์ และความตั้งใจที่จะออกจากงาน การศึกษาเชิงพรรณนาและภาคตัดขวางในโรงพยาบาลสอน

สมมติฐานที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมความปลอดภัยองค์กรส่งผลต่อพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้

Alaghbari et al. (2020) ตรวจสอบความสัมพันธ์ทางอ้อมของวัฒนธรรมองค์กรในตระกูล (COC) และพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ (KSB) ผ่านโอกาสในการแบ่งปันความรู้ (KSO) และอธิบายความแตกต่างในความสัมพันธ์ COC-KSB ผ่าน KSO ที่เกิดขึ้นจากบทบาทการกลั่นกรองของกลไกการกำกับดูแลความรู้ในระบบ

Raharso (2021) ระบุความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศขององค์กรและพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ นอกจากนี้ การศึกษานี้ใช้ความตั้งใจในการแบ่งปันความรู้เป็นตัวกลางระหว่างตัวแปรทั้งสองนี้

Sawan et al. (2021) สังเคราะห์เมตาดัชนีวิธีการรวมเมตา วรรณกรรมที่ตรวจสอบจำกัดเฉพาะบทความที่จัดทำดัชนีของ Scopus ซึ่งเขียนเป็นภาษาอังกฤษและเผยแพร่ในปี 2554-2563 วรรณกรรมที่พบทวนเป็นเพียงบทความที่มีผลการวิจัยเชิงปริมาณเท่านั้น

สมมติฐานที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมความปลอดภัยองค์กรส่งผลต่อการสร้างทัศนคติความปลอดภัย

Edgar et al. (2021) กำหนดทัศนคติด้านความปลอดภัยของพยาบาลและพยาบาลผดุงครรภ์ในเขตสุขภาพท้องถิ่นในออสเตรเลียและเปรียบเทียบผลลัพธ์ในอีกหนึ่งปีต่อมาตามผลตอบรับที่อำนวยความสะดวก

Marquardt et al. (2021) ตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงขององค์ประกอบวัฒนธรรมความปลอดภัย เช่น ทัศนคติด้านความปลอดภัยที่ชัดเจนและโดยปริยายโดยการฝึกอบรม ดังนั้น จะมีการนำเสนอการศึกษาสามเรื่องที่มีกรอบเวลา ระยะเวลาการฝึกอบรม และการตั้งค่าต่างกัน

Venesoja et al. (2021) กล่าวว่า ภูมิหลังของบริการการแพทย์ฉุกเฉิน (EMS) เป็นบริบทที่ท้าทายที่อาจสร้างความเสี่ยงสำหรับทั้งผู้ป่วยและพนักงาน เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าวัฒนธรรมความปลอดภัยขององค์กรมีอิทธิพลต่อความปลอดภัยทั้งของผู้ป่วยและพนักงาน

สมมติฐานที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างบรรทัดฐานของการตอบแทนต่อกันส่งผลต่อพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้

Saad and Haron (2018) กล่าวว่า ระบบการแบ่งปันความรู้ (KSS) ในมหาวิทยาลัยสามารถเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการเพิ่มขีดความสามารถทั้งในด้านการวิจัยและการสอน เมื่อเวลาผ่านไป กระบวนทัศน์ของ KSS เปลี่ยนไปจากการให้ความสำคัญกับกระบวนการทางเทคนิคที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ถึงบทบาทของพฤติกรรมมนุษย์

Gloor and Colladon (2016) ตรวจสอบความสามารถเชิงนวัตกรรมของการเริ่มต้นธุรกิจเทคโนโลยีชีวภาพที่เกี่ยวข้องกับความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์และปฏิสัมพันธ์การแบ่งปันความรู้ในเครือข่าย R&D ของคลัสเตอร์ไฮเทครายใหญ่

สมมติฐานที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างบรรทัดฐานของการตอบแทนกันส่งผลต่อการสร้างทัศนคติความปลอดภัย

Pennings et al. (2018) ค้นพบว่าผู้ป่วยจะได้รับแรงจูงใจจากการตอบแทนซึ่งกันและกันหรือไม่เมื่อพิจารณาบริบทให้ผู้อื่น นี่เป็นการศึกษาแบบ monocentric ในอนาคตใน CECOS ของ Center Hospitalier Universitaire (CHU) ของเมืองแรนส์ (ฝรั่งเศส) เกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ป่วยเกี่ยวกับการตอบแทนซึ่งกันและกัน

Non (2020) ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติซึ่งกันและกันของพนักงานที่วัดในปี 2548 และ 2553 กับการเข้าร่วมหลักสูตรฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับงานในปี 2550 และ 2556 ตามลำดับ ทฤษฎีคาดการณ์ว่านายจ้างพบว่ามีกำไรมากกว่าที่จะลงทุนในทุนมนุษย์ของพนักงานที่มีทัศนคติซึ่งกันและกันในทางบวก เพราะมันจะตอบแทนน้ำใจของนายจ้างด้วยความพยายามและ/หรือความจงรักภักดีที่สูงขึ้น

สมมติฐานที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ส่งผลต่อการสร้างทัศนคติความปลอดภัย

Lincorish and MacDonell (2021) กล่าวว่า การวิจัยก่อนหน้านี้พบว่าโดยทั่วไปมีบุคคลเพียงไม่กี่คนที่มีอิทธิพลเหนือการสื่อสารโครงการและการเปลี่ยนแปลงซอร์สโค้ดในระหว่างการพัฒนาซอฟต์แวร์ โดยไม่คำนึงถึงการมอบหมายงานที่เริ่มต้นโครงการ

Zailani et al. (2021) ให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับบทบาทเฉพาะของทัศนคติด้านความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านความปลอดภัยที่มีต่อการปรับปรุงความสามารถในการรับรู้อันตราย (HRC) ของพนักงาน

Zhai et al. (2021) กล่าวว่า อัตราการเกิดอุบัติเหตุสูงในงานซ่อมบำรุงรถไฟใต้ดิน และอุบัติเหตุส่วนใหญ่เกิดจากปัจจัยของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การขาดการรับรู้ถึงความเสี่ยง การขาดทัศนคติที่เข้มงวดต่อความปลอดภัย และการขาดพฤติกรรมที่เป็นพลเมืองที่ปลอดภัย (SCB) ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญมากที่จะต้องศึกษาการรับรู้ความเสี่ยง (RP) ทัศนคติด้านความปลอดภัย (SA) และ SCB ของเจ้าหน้าที่ซ่อมบำรุงรถไฟใต้ดิน เพื่อลดอัตราการเกิดอุบัติเหตุ เพื่อลดความผิดพลาดของมนุษย์และอุบัติเหตุ

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดทฤษฎีระบบ โดยผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าองค์ประกอบของระบบ ประกอบด้วย (1) ปัจจัยนำเข้า (2) กระบวนการ (3) ปัจจัยนำออก (4) ผลย้อนกลับ สามารถอธิบายได้ดังนี้

(1) ปัจจัยนำเข้า (Input) หมายถึง ความตั้งใจขององค์กร ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ ความตั้งใจ-ความสม่ำเสมอของพฤติกรรม (Intention-Behavior Consistency) 2) การประมวลผลข้อมูล (Information Processing) 3) ความต้านทาน (Resistance) 4) ความตั้งใจในการเลือก (Choice Intention) 5) มุ่งมั่นสู่การเป็นผู้ประกอบการ (Commitment to Entrepreneurship) วัฒนธรรมความปลอดภัยองค์กร ประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ความมุ่งมั่น (Commitment) 2) การมีส่วนร่วม (Involvement)

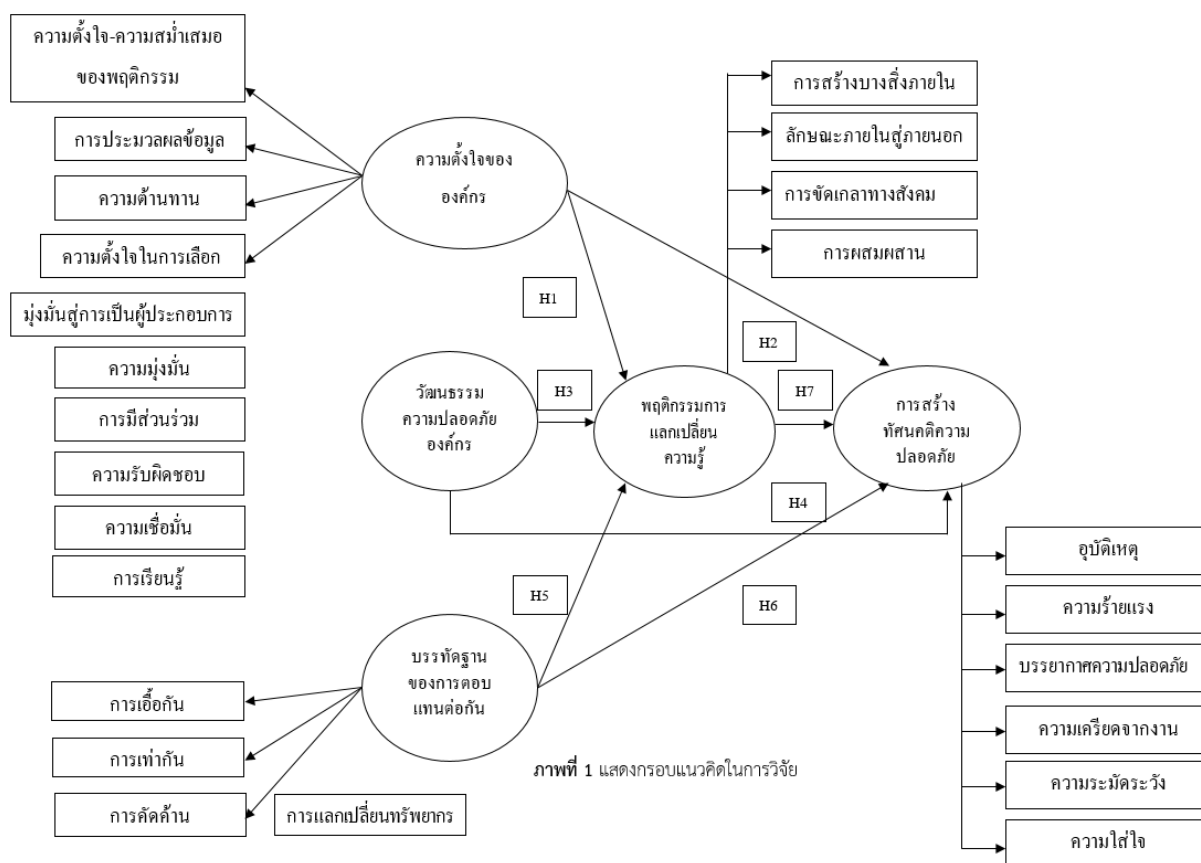
3) ความรับผิดชอบ (Responsibility) 4) ความเชื่อมั่น (Trust) 5) การเรียนรู้ (Learning) และ 6) การฝึกอบรม (Training) บรรทัดฐานของการตอบสนองต่อกัน ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การเอื้อกัน (Generalized) 2) การเท่ากัน (Balanced) 3) การคัดค้าน (Negative) 4) การแลกเปลี่ยนทรัพยากร (Resource Exchange) และ 5) การแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social Exchange)

(2) กระบวนการ (Process) หมายถึง พฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างบางสิ่งภายใน (Internalization) 2) ลักษณะภายในสู่ภายนอก (Externalization) 3) การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) และ 4) การผสมผสาน (Combination)

(3) ปัจจัยนำออก (Output) หมายถึง การสร้างทัศนคติความปลอดภัย ประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ 1) อุบัติเหตุ (Fatality) 2) ความร้ายแรง (Seriousness) 3) บรรยากาศความปลอดภัย (Safety Climate) 4) ความเครียดจากงาน (Job Stress) 5) ความระมัดระวัง (Alertness) และ 6) ความใส่ใจ (Attentiveness)

(4) ผลย้อนกลับ (Feedback) หมายถึง การสร้างทัศนคติความปลอดภัย ซึ่งเป็นปัจจัยนำออกมีผลย้อนกลับไปยังความตั้งใจขององค์กร, วัฒนธรรมความปลอดภัยขององค์กร, และบรรทัดฐานของการตอบสนองต่อกัน

องค์ประกอบทั้ง 4 มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันขาดสิ่งใดไม่ได้การเปลี่ยนแปลงขององค์ประกอบใด องค์ประกอบหนึ่งจะต้องมีผลต่อองค์ประกอบอื่นข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดขององค์ประกอบหนึ่งจะส่งผลให้องค์ประกอบอื่นบกพร่องไปด้วย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการธุรกิจขนส่งสินค้า โดยแบ่งประเภทธุรกิจขนส่ง ดังนี้ 1) ประเภทธุรกิจการขนส่งสาธารณะ (Public or Common Carriers) 2) ประเภทธุรกิจการขนส่งตามสัญญา (Contract Carrier) 3) ประเภทธุรกิจการขนส่งส่วนบุคคล (Private Transport Operator) และ 4) ประเภทผู้รับจัดการขนส่ง (Freight Forwarder) และ 5) ประเภทสถานประกอบการสถานที่ขนส่ง (Terminal Operation) โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์และแบบสอบถามออนไลน์จากผู้ประกอบการธุรกิจขนส่งสินค้า ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2564 ถึงกุมภาพันธ์ 2565 และกลุ่มประชากรเชิงคุณภาพ คือ ผู้ประกอบการธุรกิจขนส่งสินค้า โดยการเก็บกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 ราย ตามการแบ่งแยกประเภทของธุรกิจขนส่ง ส่วนกลุ่มประชากรเชิงปริมาณ คือ ผู้ประกอบการธุรกิจขนส่งสินค้า โดยการเก็บกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 520 ราย ตามการคำนวณกรณีวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคสถิติโมเดลสมการโครงสร้าง

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยผสมวิธี พื้นที่วิจัย คือ การเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการธุรกิจการขนส่ง โดยแบ่งประเภทธุรกิจนำเที่ยว ดังนี้ 1) ประเภทธุรกิจการขนส่งสาธารณะ 2) ประเภทธุรกิจการขนส่งตามสัญญา 3) ประเภทธุรกิจการขนส่งส่วนบุคคล 4) ประเภทผู้รับจัดการขนส่ง และ 5) ประเภทสถานประกอบการสถานที่ขนส่ง

ประชากร คือ ผู้ประกอบการธุรกิจการขนส่ง จำนวน 59,721 คนกลุ่มสถิติการขนส่ง กองแผนงานกรมการขนส่งทางบก (2564) กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการธุรกิจการขนส่ง จำนวน 520 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเทคนิคสถิติโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modelling) โดยจากกรอบแนวคิดในการวิจัยมีตัวแปรแฝง (Latent Variables) จำนวน 5 ตัวแปร และมีตัวแปรสังเกตได้ (Observed

Variables) จำนวน 26 ตัวแปร เนื่องด้วยนักสถิติแนะนำว่าในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างควรมีขนาดตั้งแต่ 15 ถึง 20 เท่าของจำนวนตัวแปรสังเกตได้ (Hair et al., 2006) จึงจะถือว่าเป็นขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์ตัวแปรพหุ ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่มีความเหมาะสมและเพียงพอควรมีจำนวนตั้งแต่ $15 \times 26 = 390$ ถึง $20 \times 26 = 520$

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่

1) แบบสอบถาม มีรายละเอียด ดังนี้ ตอนที่ 1 เกี่ยวข้องกับข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลและข้อมูลลักษณะทั่วไปขององค์กรของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวข้องกับความตั้งใจขององค์กร ตอนที่ 3 เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมความปลอดภัยองค์กร ตอนที่ 4 เกี่ยวข้องกับบรรทัดฐานของการตอบแทนต่อกัน ตอนที่ 5 เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ ตอนที่ 6 เกี่ยวข้องกับการสร้างทัศนคติความปลอดภัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการส่งมอบร่างแบบสอบถามให้กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านในการประเมินค่าสถิติดัชนีความสอดคล้องโดยคำนวณหาค่าดัชนีวัดความสอดคล้องรายข้อ (IOC) ได้เท่ากับ 0.9462 และทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือการวิจัย ได้เท่ากับ 0.955 เพื่อใช้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ที่ส่งผลต่อการสร้างทัศนคติความปลอดภัยในภาคการขนส่งสินค้า

2) แบบสัมภาษณ์ มีรายละเอียดข้อคำถาม ดังนี้

- ท่านคิดว่าความตั้งใจขององค์กรในธุรกิจการขนส่งสินค้าโดยรวมเป็นอย่างไร? และผลกระทบ ต่อปัจจัยใดบ้าง?

- ท่านคิดว่าธุรกิจการขนส่งสินค้าควรนำเอาวัฒนธรรมความปลอดภัยองค์กรมาประยุกต์ใช้เพื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้หรือไม่? และมีผลกระทบต่อปัจจัยใดบ้าง?

- ท่านคิดว่าบรรทัดฐานของการตอบแทนต่อกันของธุรกิจการขนส่งสินค้าโดยรวมเป็นอย่างไร? และมีผลกระทบต่อปัจจัยใดบ้าง?

- โดยรวมแล้ว ความตั้งใจขององค์กร วัฒนธรรมความปลอดภัยองค์กร บรรทัดฐานของการตอบแทนต่อกันมีความสัมพันธ์กันอย่างไรบ้าง?

- องค์กรท่านมีการพิจารณาถึงพฤติกรรมกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้หรือไม่ และในลักษณะใดบ้าง?

- ท่านคิดว่าพฤติกรรมกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้มีผลกระทบโดยตรงต่อการสร้างทัศนคติความปลอดภัยหรือไม่? อย่างไร?

- เพื่อที่จะเพิ่มการสร้างทัศนคติความปลอดภัย ท่านคิดว่าตัวแปรใดบ้างที่มีผลกระทบทางตรงและทางอ้อม? อย่างไร?

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยเดินทางไปสัมภาษณ์เชิงลึก ระหว่างเดือนธันวาคม 2564 ถึงกุมภาพันธ์ 2565 โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา รวมถึงวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อพัฒนาตัวแบบที่ได้จากเชิงปริมาณ

ผลการวิจัย

1) จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่าปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้และการสร้างทัศนคติความพลอดภัยในภาคการขนส่งสินค้า จำแนกรายด้านพบว่า

ด้านความตั้งใจขององค์กร ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความตั้งใจขององค์กรโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาแยกตามรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประมวลผลข้อมูล มากที่สุด รองลงมาคือ ความตั้งใจ-ความสม่ำเสมอของพฤติกรรม มุ่งมั่นสู่การเป็นผู้ประกอบการ ความต้านทาน และอันดับสุดท้าย คือ ความตั้งใจในการเลือก

ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยองค์กร ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ วัฒนธรรมความปลอดภัยองค์กรโดยรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแยกตามรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเรียนรู้ มากที่สุด รองลงมาคือ ความเชื่อมั่น การฝึกอบรม ความมุ่งมั่น ความรับผิดชอบ และอันดับสุดท้าย คือการมีส่วนร่วม

ด้านขีดบรรทัดฐานของการตอบแทนต่อกัน ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ บรรทัดฐานของการตอบแทนต่อกัน โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาแยกตามรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเท่ากัน มากที่สุด รองลงมา คือ การแลกเปลี่ยนทางสังคม การคัดค้าน การเอื้อกัน และอันดับสุดท้าย คือ การแลกเปลี่ยนทรัพยากร

ด้านพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรม การแลกเปลี่ยนความรู้ โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกตามรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ ลักษณะภายในสู่ภายนอก มากที่สุด รองลงมาคือ การสร้างบางสิ่งภายใน การขัดเกลาทางสังคม และอันดับสุดท้าย คือ การผสมผสาน

ด้านการสร้างทัศนคติความพลอดภัย ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การสร้างทัศนคติความพลอดภัย โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาแยกตามรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความใส่ใจ รองลงมาคือ ความเครียดจากงาน ความระมัดระวัง ความร้ายแรง บรรยากาศความปลอดภัย และอันดับสุดท้าย คือ อุบัติเหตุ

2) จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่าอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ที่ส่งผลต่อการสร้างทัศนคติความพลอดภัยในภาคการขนส่งสินค้า จำแนกตามรายด้านได้ดังต่อไปนี้

ด้านความตั้งใจขององค์กร (OIT) พบว่า มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ (KSB) โดยมีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.35 ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการสร้างทัศนคติความพลอดภัย (SAB) โดยมีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.28 ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

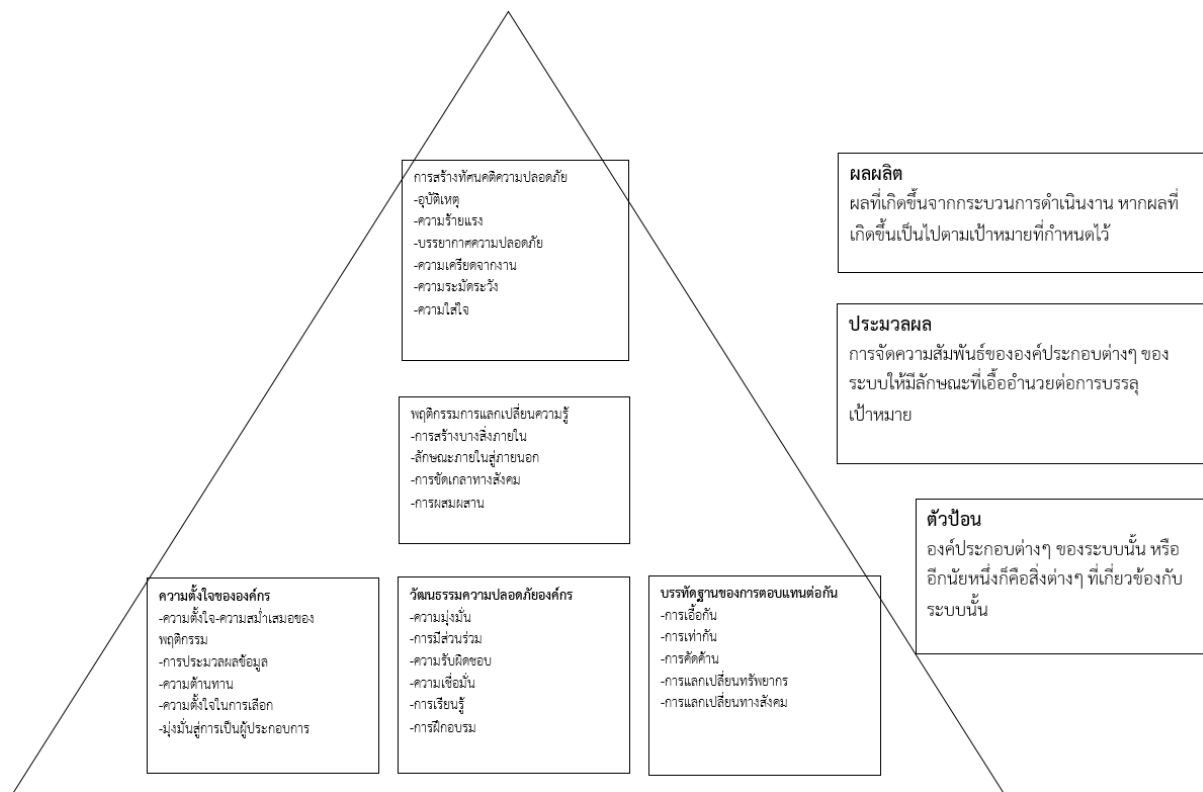
ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยองค์กร (OSC) พบว่า มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ (KSB) โดยมีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.20 ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการสร้างทัศนคติความปลอดภัย (SAB) โดยมีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.25 ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ด้านบรรทัดฐานของการตอบแทนกัน (NOR) พบว่า มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ (KSB) โดยมีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.49 ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการสร้างทัศนคติความปลอดภัย (SAB) โดยมีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.28 ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ด้านพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ (KSB) พบว่า มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการสร้างทัศนคติความปลอดภัย (SAB) โดยมีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.18 ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ด้านความตั้งใจขององค์กร (OIT) และบรรทัดฐานของการตอบแทนกัน (NOR) พบว่า มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อการสร้างทัศนคติความปลอดภัย (SAB) โดยผ่านพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ (KSB) มีโดยมีขนาดอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.06 และ 0.09 ตามลำดับ ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ส่วนวัฒนธรรมความปลอดภัยองค์กร (OSC) มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่ออิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อการสร้างทัศนคติความปลอดภัย (SAB) โดยผ่านพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ (KSB) มีขนาดอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.00 ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3) ผลสรุปการพัฒนาแบบจำลองของปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ที่ส่งผลต่อการสร้างทัศนคติความปลอดภัยในภาคการขนส่งสินค้า โดยผู้วิจัยได้กำหนดชื่อตัวแบบจำลองพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ที่ส่งผลต่อการสร้างทัศนคติความปลอดภัยในภาคการขนส่งสินค้า ว่า Knowledge Sharing Behavior for Safety Attitude Model (หรือ KSBSA Model) ดังปรากฏในแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2 แสดงแบบจำลอง Knowledge Sharing Behavior for Safety Attitude

อภิปรายผล

1) การอภิปรายผลการวิจัยปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมแลกเปลี่ยนความรู้และการสร้างทัศนคติความปลอดภัยในภาคการขนส่งสินค้า

จากสรุปผลการศึกษาพบว่าความตั้งใจของธุรกิจขนส่งสินค้าในการดำเนินการใด ๆ ทำให้คู่ค้าหรือพนักงานภายในบริษัทเปลี่ยนพฤติกรรมกันในการแลกเปลี่ยนความรู้ทางด้านความปลอดภัย เนื่องจากการแลกเปลี่ยนทำให้เกิดการเพิ่มทักษะขึ้น อันเนื่องจากการนโยบายของบริษัทและคู่ค้า โดยสอดคล้องกับ Castaneda et al. (2016) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่กำหนดความตั้งใจในการแบ่งปันความรู้และพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ในองค์กรสาธารณะหรือองค์กรภาครัฐ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการแบ่งปันความรู้และพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ในองค์กรภาครัฐ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 188 คนขององค์กรภาครัฐในระดับชาติในโคลัมเบีย ในองค์กรสาธารณะนี้ มีความสัมพันธ์ที่สำคัญระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองและความตั้งใจในการแบ่งปันความรู้ บรรทัดฐานส่วนตัว และพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ และระหว่างความตั้งใจในการแบ่งปันความรู้และพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ มีผลกระทบโดยตรงของการรับรู้การสนับสนุนองค์กรต่อพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้และบทบาทผู้ดูแลการรับรู้การสนับสนุนองค์กรระหว่างตัวแปรที่ศึกษา ผลการวิจัยชี้แจงว่าตัวแปรส่วนบุคคลบางส่วนและการสนับสนุนองค์กรที่รับรู้มีปฏิสัมพันธ์อย่างไรในการอธิบายการแบ่งปันความรู้ และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Jennex and Li (2011) ที่พบว่าการพัฒนาวัฒนธรรมความปลอดภัยในธุรกิจขนส่งสินค้ามีความสำคัญยิ่งเพราะเป็นการเลี้ยง

ไม่ให้เกิดอุบัติเหตุในท้องถนน อันนำไปสู่การบาดเจ็บ ล้มตาย บริษัทควรเล็งเห็นถึงความสำคัญนี้ โดยสร้างวัฒนธรรมใหม่ ๆ เพื่อจูงใจให้พนักงาน หรือคู่ค้าหันมาแลกเปลี่ยนความรู้ ข่าวสาร ทักษะ และประสบการณ์ที่ดี อันนำมาสู่พฤติกรรมใหม่ของแต่ละบุคคลหรือบริษัท เช่นเดียวกับการศึกษาของ Saad and Haron (2018) ที่ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบรรทัดฐานของการตอบแทนเป็นการกำหนดตามนโยบายของบริษัทที่ให้บริการขนส่งสินค้า การตอบแทนต่อกันยึดตามผลประโยชน์ของกันและกัน ดังนั้น จึงเชื่อมโยงต่อพฤติกรรมของบุคคลหรือคู่ค้าในการแลกเปลี่ยนความรู้ในองค์กร

2) การอภิปรายผลการวิจัยอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ที่ส่งผลต่อการสร้างทัศนคติความปลอดภัยในภาคการขนส่งสินค้า

จากสรุปผลการศึกษาที่พบว่าความตั้งใจของธุรกิจขนส่งสินค้าในการดำเนินการใด ๆ ทำให้เกิดการสร้างทัศนคติความปลอดภัยสำหรับธุรกิจขนส่งสินค้าในแง่ที่ว่า บริษัทมีนโยบายที่ชัดเจนในการกำหนดมาตรฐานด้านความปลอดภัย โดยมีการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในและภายนอกองค์กรโดยสอดคล้องกับ Wang et al. (2019) ที่ศึกษาเรื่องการเรียนรู้จากแนวคิดการจัดตำแหน่งที่มีโครงสร้าง โดยได้เสนอว่า การแยกวิเคราะห์เชิงความหมายมีจุดมุ่งหมายเพื่อจับคู่ตัวแปรที่ดำเนินการกับสภาพแวดล้อมในโลกแห่งความเป็นจริง ทำให้เกิดการแสดงความหมาย ตัวแยกวิเคราะห์ความหมายที่มีการควบคุมดูแลแบบเล็กน้อย อาจส่งผลกระทบต่อความท้าทายในการกำหนดมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง และ ส่งผลต่อการควบคุมในบริบทต่าง ๆ ทั้งที่รับรู้ได้และบางครั้งไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ซึ่งส่งผลต่อการนำไปสู่การพัฒนาวัฒนธรรมความปลอดภัยในธุรกิจขนส่งสินค้ามีความสำคัญยิ่งเพราะเป็นการเสี่ยงไม่ให้เกิดอุบัติเหตุในท้องถนน อันนำไปสู่การบาดเจ็บ ล้มตาย บริษัทควรเล็งเห็นถึงความสำคัญนี้ โดยสร้างวัฒนธรรมใหม่ ๆ เพื่อจูงใจให้พนักงาน หรือคู่ค้าหันมาแลกเปลี่ยนความรู้ ข่าวสาร ทักษะ และประสบการณ์ที่ดี โดยสอดคล้องกับข้อเสนอของ Salisbury et al. (2018) ที่ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบรรทัดฐานของการตอบแทนเป็นการกำหนดตามนโยบายของบริษัทที่ให้บริการขนส่งสินค้า การตอบแทนต่อกันยึดตามผลประโยชน์ของกันและกัน ซึ่งส่งผลในการสร้างทัศนคติความปลอดภัยในธุรกิจขนส่งสินค้า ซึ่งเชื่อมโยงกับการแลกเปลี่ยนความรู้ เช่นเดียวกับ Rust-Rodriguez (1989) และ Chengcheng and Naiwen (2010) ที่เสนอแนวคิดใกล้เคียงกันคือเห็นว่า การแลกเปลี่ยนความรู้ ข่าวสาร ทักษะ และประสบการณ์ที่ดี ด้วยการปรับพฤติกรรมของพนักงานหรือคู่ค้าในบริษัทมีผลกระทบต่อการสร้างทัศนคติความปลอดภัย เพราะพฤติกรรมและทัศนคติมีความเกี่ยวเนื่องกัน

3) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) สามารถนำไปสู่รูปแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ที่ส่งผลต่อการสร้างทัศนคติความปลอดภัยในภาคการขนส่งสินค้า ดังที่ผู้วิจัยได้นำเสนอตัวแบบจำลองพฤติกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ที่ส่งผลต่อการสร้างทัศนคติความปลอดภัยในภาคการขนส่งสินค้า คือ Knowledge Sharing Behavior for Safety Attitude Model (หรือ KSBSA Model) ซึ่งให้ความสำคัญกับองค์ประกอบด้าน การสร้างทัศนคติ, การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วัฒนธรรมความปลอดภัยและบรรทัดของการตอบแทนต่อกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ ไพรวรรณ รัตนพันธ์ (2556) ที่ศึกษาเรื่องโมเดลเชิงสาเหตุของพฤติกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ของครู: การวิเคราะห์ความไม่

แปรเปลี่ยน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้มากที่สุดคือ ความตั้งใจที่จะแลกเปลี่ยนความรู้ และพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ขององค์กรที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี กับครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ไม่มีความแปรเปลี่ยนด้านรูปแบบโมเดลและพารามิเตอร์ ส่วนแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ของครู คือจะต้องให้ครูยอมรับในความรู้ความสามารถของตนเองและผู้อื่น สร้างความสนิทสนมคุ้นเคยกับเพื่อนครูในโรงเรียน ในขณะที่ผู้บริหารจะต้องยกย่องชมเชยครูที่ประสบความสำเร็จในการแลกเปลี่ยนความรู้ เปิดโอกาสให้ครูได้นำเสนอผลงานและแสดงความสามารถของตนเอง สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นอยู่เสมอ และสนับสนุนให้ครูมีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีเพิ่มขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาครั้งนี้ ดังนั้น ผู้ประกอบการธุรกิจขนส่งจึงควรให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบสำคัญในทุกด้านและให้สามารถบูรณาการในแต่ละองค์ประกอบให้สอดคล้องกับบริบทขององค์การธุรกิจให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากผลการวิจัย ผลการวิจัยจะได้ข้อค้นพบทางวิชาการเกี่ยวกับการอธิบายถึงปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ที่ส่งผลต่อการสร้างทัศนคติความปอดภัยในภาคการขนส่งสินค้า โดยผลของการวิจัยในครั้งนี้ทำให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ที่ส่งผลกระทบต่อตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้และการสร้างทัศนคติความปอดภัย ซึ่งสามารถที่จะนำไปพัฒนา และต่อยอดในเชิงวิชาการเพื่อศึกษา และนำไปประยุกต์ใช้ในเชิงวิชาการในด้านอื่น ๆ ต่อไป รวมถึง จากผลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจขนส่งสินค้า สามารถนำไปใช้ในการปรับพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ เพื่อระบุมความตั้งใจขององค์กร ประกอบกับวัฒนธรรมความปอดภัยขององค์กร และบรรทัดฐานของการตอบแทนได้ ที่ธุรกิจการขนส่งสามารถนำไปสร้างพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้และทัศนคติความปอดภัยที่ดีได้

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความ คือ การพัฒนาประเทศที่มีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นอยู่ในแผนแม่บทหลักเพื่อปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ด้วยการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรมฯ เพื่อให้มีภูมิคุ้มกันที่ดี และเข้มแข็ง สามารถรับมือกับโอกาส และภัยคุกคามแบบใหม่ ๆ ดังนั้น การสร้างทัศนคติความปอดภัยของธุรกิจการขนส่งนั้นมีจุดประสงค์เพื่อให้เจ้าของหรือสถานประกอบการ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรด้านความปอดภัยในการทำงานได้ เพื่อลดจำนวนการประสบอันตราย หรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน สร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อลูกค้า ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการธุรกิจขนส่งสินค้า จากการสัมภาษณ์และแบบสอบถามออนไลน์ ผลการวิเคราะห์สรุปว่า ความตั้งใจขององค์กรส่งผลต่อพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ ความตั้งใจขององค์กรส่งผลต่อการสร้างทัศนคติความปอดภัยผ่านพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ วัฒนธรรมความปอดภัยขององค์กรส่งผลต่อพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ วัฒนธรรมความปอดภัยขององค์กรส่งผลต่อการสร้างทัศนคติความปอดภัยผ่านพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ บรรทัดฐานของการตอบแทนต่อกันส่งผลต่อพฤติกรรมการ

แลกเปลี่ยนความรู้ บรรทัดฐานของการตอบแทนกันส่งผลต่อการสร้างทัศนคติความปลอดภัยผ่านพฤติกรรม
การแลกเปลี่ยนความรู้ และพฤติกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ส่งผลต่อการสร้างทัศนคติความปลอดภัย

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งต่อไป ควรนำแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ และการสร้างทัศนคติความปลอดภัย เพื่อทำการตรวจสอบโมเดลว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ต่อไป ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาปัจจัยที่สำคัญตัวอื่นเพิ่มเติม ที่เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมแลกเปลี่ยนความรู้และการสร้างทัศนคติความปลอดภัย เนื่องจากยังมีอีกหลายปัจจัยที่ผู้วิจัยยังไม่ได้นำมาศึกษา เช่น โครงสร้างองค์กร คือ ระบบที่แสดงความสัมพันธ์ของงาน ความรับผิดชอบต่องาน การรายงานและการใช้อำนาจในการปฏิบัติงานของบุคคลและฝ่ายต่าง ๆ ในองค์กร, บรรยากาศขององค์กร คือ สภาพแวดล้อมภายในองค์กรที่เป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละองค์กรซึ่งมีผลต่อทัศนคติของพนักงาน สร้างแรงจูงใจในการทำงานมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานโดยพนักงานภายในองค์กรสามารถรับรู้ได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม, ขนาดองค์กร คือ การที่องค์กรแต่ละองค์กรมีลักษณะการทำงานที่แตกต่างกัน หรือแม้แต่จะเป็นวิธีคิดของผู้บริหารหรือนักลงทุนก็ตาม ขนาดขององค์กรมีความสำคัญที่ทำให้กำหนดทิศทางขององค์กร หลักการทำงานของบุคลากรทั่วไปว่ามีเส้นทางการทำงานไปสู่แล้วทำแบบไหน, เทคโนโลยีสารสนเทศ คือ อุปกรณ์หรือเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมประมวล เก็บรักษา และเผยแพร่ข้อมูลและสารสนเทศ โดยรวมทั้งฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ ฐานข้อมูล และการสื่อสารและโทรคมนาคม, ผลตอบแทน คือ สิ่งที่นักลงทุนทุกคนคาดหวังจากการลงทุนซึ่งอัตราผลตอบแทนเป็นตัววัดความสำเร็จที่จะไปสู่เป้าหมาย, หรือ ความเครียด คือ ภาวะของอารมณ์ ความรู้สึก ที่ถูกบีบคั้น หรือกดดัน ซึ่งแต่ละบุคคลจะมีวิธีการปรับตัวให้ผ่านพ้นไปได้

เอกสารอ้างอิง

- Alaghbari, M., Shabbir, M.S., Abbasi, S.G., and Abbas, M. (2020). Organizational culture and knowledge sharing behavior: Moderated mediation model. *Utopía Y Praxis Latinoamericana*, 25(1), 480-490.
- Gloor, P. and Colladon, A.F. (2016). The power of reciprocal knowledge sharing relationships for startup success. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 23(3), 636-651.
- Amin, M.B. and Ruby, M.R.B. (2020). Human resource management practices and employee knowledge sharing behavior: Mediating role of knowledge sharing intention. *Asian Journal of Empirical Research*, 10(5), 150-164.
- Dey, T. and Mukhopadhyay, S. (2018). Influence of behavioral intentions, affective trust and affective commitment on knowledge sharing behavior. *International Journal of Knowledge Management*, 14(2), 37-51.

- Dorigan, G.H., Mingato, D.F.P., and Guirardello, E.B. (2020). Nursing safety attitudes: relationship with time of experience and intention to leave the job. *Rev Gaúcha Enferm*, 41(3), e20190274. <https://doi.org/10.1590/1983-1447.2020.20190274>.
- Edgar, D., Middleton, R., Kalchbauer, S., and Wilson, V. (2021). Safety Attitudes Build Safety Culture: Nurse/Midwife Leaders Improving Healthcare Using Quantitative Data. *Journal of Nursing Management*, 29(2), 2433-2443.
- Hair, J., Black, W., Babin, B., Anderson, R. and Tatham, R. (2006) *Multivariate data analysis*. 6th Edition. Upper Saddle River, NJ: Pearson University Press.
- Ismail, I., Tajuddin, N., and Yunus, N. (2016). Trust and intention to share as predictors of online knowledge-sharing behavior: Social sciences. In *Proceedings of the Regional Conference on Science, Technology and Social Sciences (RCSTSS 2016)*, 57-67.
- Licorish, S.A. and MacDonell, S.G. (2021). Understanding the attitudes, knowledge sharing behaviors and task performance of core developers: A longitudinal study. Retrieved February 27, 2022 from www.researchgate.net
- Liu, H., Yu, D., Zhao, S., and Sun, S. (2019). Medical students' perceptions and patient safety education in China using the medical student safety attitudes and professionalism survey: Safety attitudes and behavioural intentions. *Research Square*. <https://doi.org/10.21203/rs.2.11835/v1>
- Marquardt, N. (2010). Implicit safety-critical attitudes within safety culture. *Risk Management*, 327-344.
- Non, A. (2020). Training participation and the role of reciprocal attitudes. *CESifo Economic Studies*, 66(1), 33-59.
- Pennings, G., Ravel, C., Girard, J.M., Domin-Bernhard, M. (2018). Attitude towards reciprocity as a motive for oocyte donation. *European Journal of Obstetrics & Gynecology and Reproductive Biology*, 225, 194-198.
- Raharso, S. (2021). Impact of organizational climate on knowledge-sharing behavior: An empirical study in minimarkets. *Journal Bisnis dan Kewirausahaan*, 17(2), 94-105.
- Ruttanapun, P. (2013). *A Causal Model of Teachers' Knowledge Sharing Behaviors : Model Invariance Analysis*. Retrieved February 27, 2022 from <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/43136>
- Saad, A. and Haron, H. (2018). A Reciprocity knowledge sharing system model for academic institutions. *IEEE International Conference on Automatic Control and Intelligent Systems (I2CACIS)*. <https://doi.org/10.1109/I2CACIS.2018.8603682>.

- Sawan, F., Suryadi, S., Nurhattati (2021). Impact of organizational culture on knowledge sharing behavior. *4th International Conference on Research of Educational Administration and Management (ICREAM 2020)*, 526, 331-335.
- Venesoja, A., Lindström, V., Castrén, M., and Tella, S. (2021). Exploring safety culture in the Finnish ambulance service with Emergency Medical Services Safety Attitudes Questionnaire. *Scandinavian Journal of Trauma Resuscitation and Emergency Medicine*, 29(1),11.
- Wang, K.Y., Chou, C.C., and Lai, J.C.Y. (2018). A structural model of total quality management, work values, job satisfaction and patient safety - culture attitude among nurses. *Journal of Nursing Management*, 27(1),1-8.
- Yenyuak, C. (2022). Organization Creativity Management Affecting the Innovative Model in the Real Estate Business. *Business Review*, 14(1), 448-459.
- Zailani, B.M., Abubakar, M., and Ibrahim, Y.M. (2021). The Role of Safety Attitude in Changing Safety Behavior and Hazard Recognition Capability of Construction Workers. *Laryea, S. and Essah, E. (Eds) Procs West Africa Built Environment Research (WABER) Conference, 9-11 August 2021, Accra, Ghana*, 1001-1011.
- Zhai, H., Li, M., Hao, S., and Chen, M. (2021). How Does Metro Maintenance Staff's Risk Perception Influence Safety Citizenship Behavior—The Mediating Role of Safety Attitude. *International Journal of Environmental Research and Public Health*,18(10), 5466.